XIII. Nemzetközi Magyar Matematika Verseny

Nagydobrony, 2004. márc. 15-20.

10. osztály

1. feladat: Két gépkocsi halad az autópályán egy irányban. A köztük lévő távolság jelenleg 2 km, és minden n-edik percben $\frac{1}{n^2}$ km-rel csökken. Utoléri-e a második jármű az előtte haladót?

Gecse Frigyes (Ungvár)

1. feladat I. megoldása: A két jármű közötti távolság n perc alatt $\left(\frac{1}{1^2}+\frac{1}{2^2}+\frac{1}{3^2}+\ldots+\frac{1}{n^2}\right)$-tel csökken, ezért ez a távolság

$$D_n = 2-\left(\frac{1}{1^2}+\frac{1}{2^2}+\frac{1}{3^2}+\ldots+\frac{1}{n^2}\right) = 1-\left(\frac{1}{2^2}+\frac{1}{3^2}+\ldots+\frac{1}{n^2}\right) \text{ km.}$$

De

$$\frac{1}{2^2}+\frac{1}{3^2}+\ldots+\frac{1}{n^2} < \frac{1}{1\cdot 2}+\frac{1}{2\cdot 3}+\ldots+\frac{1}{(n-1)\cdot n} =$$
$$= 1-\frac{1}{2}+\frac{1}{2}-\frac{1}{3}+\ldots+\frac{1}{n-1}-\frac{1}{n} = 1-\frac{1}{n}.$$

Ezért $D_n > 1-\left(1-\frac{1}{n}\right) = \frac{1}{n} > 0$ n minden természetes értékével. Tehát a másik jármű **soha nem éri utol az előtte haladót**.

---

2. feladat: A k_1 és k_2 körök az A és B pontokban metszik egymást.

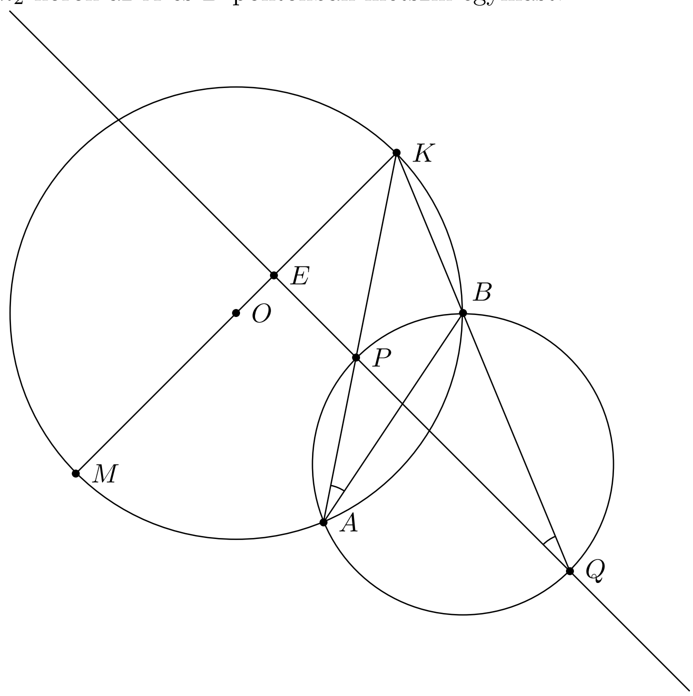

A k_1 kör tetszőleges (A-tól és B-től különböző) K pontját összekötjük az A és B pontokkal. A KA és KB egyenesek a k_2 kört másodszor a P és Q pontokban metszi. Bizonyítsa be, hogy a PQ húr merőleges a k_1 kör KM átmérőjére.

Dr. Pintér Ferenc (Nagykanizsa)

2. feladat I. megoldása: Legyen E a PQ egyenes és MK egyenes metszéspontja. Akkor elegendő bizonyítani, hogy QEK háromszögben az E szög derékszög, vagy $EKQ\angle + EQK\angle = 90°$.

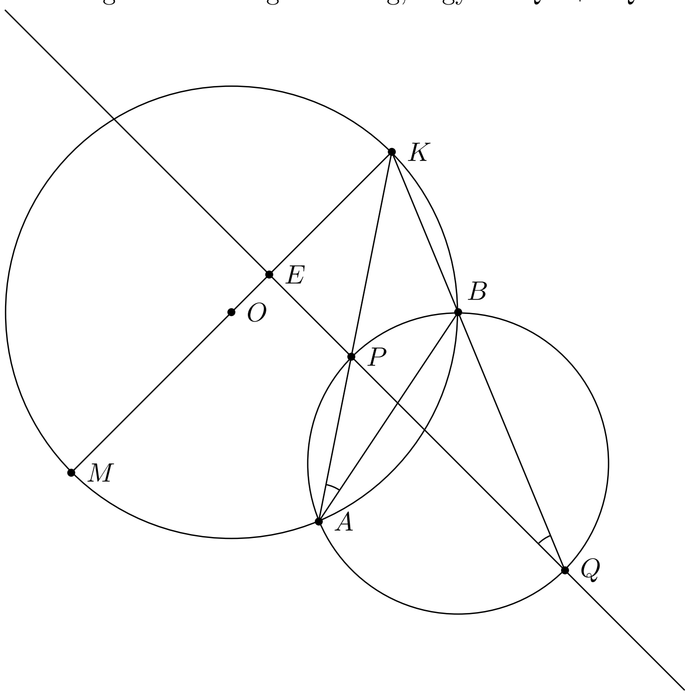

Felírhatjuk: $EKQ\angle + EQK\angle = MKA\angle + AKB\angle + BAK\angle$ Ugyanis EQK és BAK szögek a k_2 kör PB ívére támaszkodó kerületi szögek, ezért egyenlők. De a felírt három szög összege a k_1 körön sorban az MA, AB és BK ívekre támaszkodnak, melyek összesen egy félkört tesznek ki, tehát fokmértékük összege 180°. Ezért a három szög összege ennek a fele, tehát 90°.

---

3. feladat: Melyek azok a természetes n számok, melyekre $n^2 - 440$ teljes négyzet!

Dr. Kántor Sándorné (Debrecen)

3. feladat I. megoldása: Legyen $n^2 - 440 = m^2$, m egész. Ebből $n^2 - m^2 = 440 \iff (n+m)(n-m) = 2^3 \cdot 5 \cdot 11$. Az $n+m$ valamint $n-m$ számokra fennálló lehetőségek kiválasztásakor most azt vesszük figyelembe, hogy $n+m > n-m$ továbbá mindkettő páros, mert szorzatuk páros. Ezért a következő lehetőségeket kapjuk:

$$\begin{cases} n+m = 4\cdot 5\cdot 11, \\ n-m = 2; \end{cases} \quad \begin{cases} n+m = 4\cdot 11, \\ n-m = 2\cdot 5; \end{cases} \quad \begin{cases} n+m = 2\cdot 11, \\ n-m = 4\cdot 5; \end{cases} \quad \begin{cases} n+m = 2\cdot 5\cdot 11, \\ n-m = 4. \end{cases}$$

Megoldva a négy egyenletrendszert, négy n-értéket kapunk: **111**, **27**, **21** és **57**. Mindegyikre teljesül a követelmény: $111^2 - 440 = 11881 = 109^2$; $27^2 - 440 = 289 = 17^2$; $21^2 - 440 = 1 = 1^2$; $57^2 - 440 = 2809 = 53^2$.

---

4. feladat: Létezik-e olyan x és y természetes szám, melyekre $7^x - 5^y = 2004$?

Kacsó Ferenc (Marosvásárhely)

4. feladat I. megoldása: Felhasználjuk a számelmélet ismert állításait: bármely természetes n-re $a^n - b^n$ osztható $(a-b)$-vel, páratlan n-re pedig osztható $(a+b)$-vel, ahol a és b egész számok. Felírjuk az egyenletet másképpen: $(7^x + 1) - (5^y - 1) = 2006$. Itt páratlan x-re és bármilyen y-ra a baloldal mindkét tagja osztható 4-gyel, a jobb oldal 2006 viszont nem. Tehát x nem lehet páratlan. Ha az egyenletet $(7^x - 1) - (5^y + 1) = 2002$ alakban írjuk fel, akkor a bal oldal mindkét tagja osztható 6-tal, a jobb oldal viszont 2002 nem osztható 6-tal. Tehát y sem lehet páratlan. Ha x és y párosak, akkor $x = 2k$, $y = 2m$, és az egyenletet ilyen alakban írhatjuk: $\left(49^k - 1\right) - (25^m - 1) = 2004$. A bal oldalon

$49^k - 1$ osztható 48-cal, $25^m - 1$ pedig 24-gyel, vagyis a bal oldal osztható 8-cal a jobb oldal 2004 pedig nem. Tehát, a **keresett x és y nem létezik**.

---

5. feladat: Adott a térben hat tetszőleges pont. Ezeket összekötjük az összes lehetséges módon. Igazolja, hogy azon három szakasz felezőpontjai által alkotott háromszögek súlypontjai, amely szakaszoknak páronként nincs egy közös végpontja, egybeesnek.

Bencze Mihály (Brassó)

5. feladat I. megoldása: Legyen A, B, C, D, E, F az adott hat pont, AB, CD és EF a három kiválasztott, a feltételnek megfelelő szakasz. M, K és P sorban e szakaszok felezőpontjai, az MKP háromszög súlypontja pedig S. Akkor a tér tetszőleges O pontjára a háromszög súlypontjának valamint a szakasz felezőpontjának ismert vektorképleteit alkalmazva felírhatjuk:

$$\begin{aligned}\overrightarrow{OS} &= \frac{1}{3}\left(\overrightarrow{OM}+\overrightarrow{OK}+\overrightarrow{OP}\right) = \\ &= \frac{1}{3}\left(\frac{1}{2}\left(\overrightarrow{OA}+\overrightarrow{OB}\right)+\frac{1}{2}\left(\overrightarrow{OC}+\overrightarrow{OD}\right)+\frac{1}{2}\left(\overrightarrow{OE}+\overrightarrow{OF}\right)\right) = \\ &= \frac{1}{6}\left(\overrightarrow{OA}+\overrightarrow{OB}+\overrightarrow{OC}+\overrightarrow{OD}+\overrightarrow{OE}+\overrightarrow{OF}\right).\end{aligned}$$

Könnyű belátni, hogy ugyanezt az eredményt kapjuk, ha az AB, CD és EF szakaszok helyett bármely másik három alkalmas szakaszt választjuk. Ebből következik, hogy az S pont minden esetben ugyanaz.

---

6. feladat: Egy trapézba, melynek egyik szára 40 cm, területe 1280 cm^2, kör írható. A trapéz magassága az alapok mértani közepe. Bizonyítsa be, hogy a trapéz köré is írható kör, és számítsa ki a beírt és köré írt körök középpontjai közötti távolságot!

Gecse Frigyes (Ungvár)

6. feladat I. megoldása: Az ábra jelöléseivel: $PC = \sqrt{40^2 - ab}$; $BM = a - b - \sqrt{40^2 - ab}$. Figyelembe vesszük, hogy a trapézba kör írható, vagyis a szemben fekvő oldalak összege egyenlő, az AMB derékszögű háromszögben alkalmazzuk a Pitagorasz-tételt, felírjuk a trapéz területét, kapjuk az alábbi egyenletrendszert:

$$\begin{cases} a+b = 40 + c; \\ \left(\sqrt{ab}\right)^2 + \left(a - b - \sqrt{40^2 - ab}\right)^2 = c^2; \\ (a+b)\sqrt{ab} = 2560. \end{cases}$$

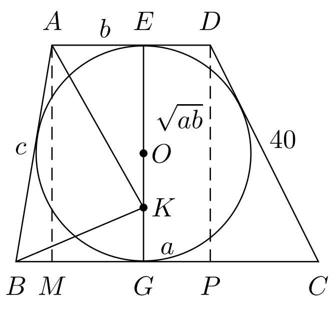

Az első egyenletből $c = a + b - 40$, ebből $c^2 = a^2 + b^2 + 1600 + 2ab - 80a - 80b$. Ezt az eredményt a második egyenletbe helyettesítve, és elvégezve az átalakításokat, a $\sqrt{1600 - ab}\,(a-b) = 40\,(a+b) - 2ab$ egyenlethez jutunk, amit négyzetre emelve csak $(a+b)$ és ab alakú kifejezéseket tartalmazó egyenlet adódik:

$$(1600 - ab)\left((a+b)^2 - 4ab\right) = 1600\,(a+b)^2 - 160ab\,(a+b) + 4a^2b^2.$$

Ebből egyszerűsítésekkel az $(a+b)^2 - 160(a+b) + 6400 = 0$ egyenletet kapjuk, ahonnan $a+b=80$. Ezután a rendszer harmadik egyenletéből $\sqrt{ab} = 32 \iff ab = 1024$. Feltételezve, hogy $a > b$, az alapokra $a = 64$cm és $b = 16$cm értékeket kapjuk. A c szárra $c = 80 - 40 = 40$(cm) értéket kapjuk, ami annyit jelent, hogy a trapéz egyenlő szárú. Tehát, köré is írható kör. Mind a beírt, mind a köré írt kör középpontja a szimmetriatengelyen fekszik. Legyen $GK = y$, akkor $KE = 32 - y$. Az AEK és BGK derékszögű háromszögekből a köré írt kör sugarának négyzetét kifejezve az $y^2 + 32^2 = (32-y)^2 + 8^2$ egyenlet adódik, melyet megoldva $y = 1$ értéket kapjuk. Ez azt jelenti, hogy a K pont valóban a trapéz belsejében van. Végül **OK = 16-1 = 15 (cm)**.

6. feladat II. megoldása: Először igazoljuk, hogy a trapéz egyenlő szárú. Ehhez elegendő bizonyítani, hogy a beírt kör az alapokat a felezőpontokban érinti. A trapéz alapon fekvő szögeinek öszege $180°$, a beírt kör középpontja pedig a szögfelezők metszéspontja, ezért $AOB\angle = COD\angle = 90°$. Az AOB és COD derékszögű háromszögekből $r^2 = xu = yv$, ahonnan $\frac{x}{y} = \frac{v}{u}$ (*).

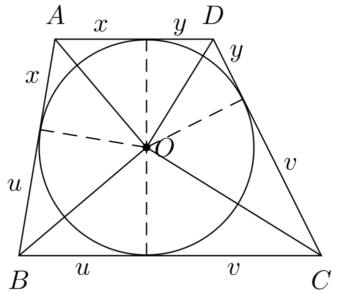

A feltétel szerint a magasság az alapok mértani közepe: $(2r)^2 = (x+y)(u+v)$, vagyis $xu + xv + yu + yv = 4xu$. De $xu = yv$ miatt $xv - 2xu + yu = 0$, melyet (yu)-val osztva (*) figyelembevételével az $\left(\frac{x}{y}\right)^2 - 2\left(\frac{x}{y}\right) + 1 = 0 \iff \left(\frac{x}{y} - 1\right)^2 = 0$ egyenlethez jutunk. Ebből $\frac{x}{y} = 1$, azaz $x = y$ és akkor $u = v$. A további számításokat az olvasóra bízzuk.

---

7. feladat: Az $\frac{a}{b}$ közönséges tört tizedes tört alakja olyan végtelen szakaszos tizedes tört, amelynek szakasza $(b-1)$ számjegyből áll. Az a és b számok pozitív egészek. Fejezzük ki az egy szakaszban lévő jegyek összegét b-vel!

Bogdán Zoltán (Cegléd)

7. feladat I. megoldása: Végezzük el néhány tört tizedessé alakítását! Pl. $\frac{1}{7} = 0,142857142857\ldots = 0,(142857)$, $\frac{1}{6} = 0,1666\ldots = 0,1\,(6)$, $\frac{1}{13} = 0,076923076923\ldots = 0,(076923)$. Azt találjuk, hogy csak az első példára teljesül a feladat feltétele: a nevező 7, és $(7-1)$ számjegyből áll a szakasz. Ebben az esetben az osztás folyamatos elvégzésekor minden lehetséges maradékot megkapunk (természetesen a 0 kivételével). Ezek a maradékok: 1, 2, 3, 4, 5, 6 (más sorrendben). Az osztáskor mindig egy 0-t írunk jobbról a maradékhoz, vagyis a tizedes tört számjegyei úgy állnak elő, hogy 10-et, 20-at, 30-at, stb. osztjuk 7-tel, miközben a szakasz számjegyei a nem teljes hányadosok lesznek, úgy is mondhatjuk, a $\left[\frac{10}{7}\right]; \left[\frac{20}{7}\right]$ stb. számjegyek. Általános alakban ha b-vel osztunk, a maradékok az $1, 2, 3, \ldots, (b-1)$ számok lesznek, a szakasz számjegyei pedig $\left[\frac{10}{b}\right]; \left[\frac{20}{b}\right]; \ldots; \left[\frac{10(b-1)}{b}\right]$ számok. De $\frac{10k}{b} = \left[\frac{10k}{b}\right] + \frac{r_k}{b}$ $\quad (k \le b-1)$, ahol az r_k szám a $10k$ szám b-vel való osztásának maradéka.

Így $\frac{10}{b} + \frac{20}{b} + \ldots + \frac{10(b-1)}{b} = \left[\frac{10}{b}\right] + \frac{r_1}{b} + \left[\frac{20}{b}\right] + \frac{r_2}{b} + \ldots + \left[\frac{10(b-1)}{b}\right] + \frac{r_{b-1}}{b}$.

De

$$r_1 + r_2 + \ldots + r_{b-1} = 1 + 2 + \ldots + (b-1) = \frac{(1+b-1)(b-1)}{2} = \frac{b(b-1)}{2}$$

$$\frac{10}{b} + \frac{20}{b} + \ldots + \frac{10(b-1)}{b} = \frac{10(1+2+\ldots+(b-1))}{b} = \frac{10b(b-1)}{2b} = 5(b-1)$$

$$\frac{r_1}{b} + \frac{r_2}{b} + \ldots + \frac{r_{b-1}}{b} = \frac{1}{b} \cdot \frac{b\,(b-1)}{2} = 0,5\,(b-1)\,.$$

Végül $\left[\frac{10}{b}\right]+\left[\frac{20}{b}\right]+\ldots+\left[\frac{10(b-1)}{b}\right] = 5\,(b-1)-0,5\,(b-1) = 4,5\,(b-1)$. A megoldást nem befolyásolja a szakasz és a tizedes vessző között esetleg előforduló számcsoport.